

Gaja Kos

Boštjan Gorenc - Pižama: Si že kdaj pokusil luno?

*Ilustracije Igor Šinkovec.
Ljubljana: Mladinska knjiga
(Zbirka Velike slikanice), 2019.*

Moje branje knjige *Si že kdaj pokusil luno?* je po naključju sovpadlo z gradnjo vesoljske ladje v hčerinem vrtcu. Oni dan torej pride domov in z navdušenjem poroča, da imajo v igralnici vesoljsko ladjo: "Takšno čisto pravo! Iz mize!" Točno to prisrčno, neobremenjeno in naravno združevanje irealnega in realnega, domišljjskega in konkretnega, izgubljanja v igri in prestopanja nazaj v tu in zdaj, v jedro zadene slikanica Boštjana Gorenc - Pižame in Igorja Šinkovca. V njej je vesoljska ladja oziroma raketa iz kartonaste škatle, bratranca Svit in Erik pa se odpravljata na misijo pokusit luno. Zastavlja se namreč vprašanje, iz česa je – Svit je očitno na ušesa prišla bolj klišejska teorija, da je iz sira, medtem ko Erik živi v veri, da je iz bele čokolade.

Luna, polna ali prazna, močno privlači avtorje, saj obstaja kup (otročkih) knjig, v katerih si dajo literarni junaki opravlka z njo. Bodisi jo želijo spraviti v svojo posest, jo pokusiti (živo imam pred očmi na primer Strniševa *Jedca meseca*), se z njo igrati (spomnimo se aktualne prejemnice nagrade Kristine Brenkove *Luna in jaz* Andreje Peklar) ... Vselej pa je povezana z otroško

radovednostjo in domišljijo in v tem ni slikanica *Si že kdaj pokusil luno?* nobena izjema. Ampak vseeno – otroško igro in razmišljanje zadene v bistvo in je pri tem tu in tam še zabavna. Dečka se z vso resnostjo podata na polet, ampak ko Erika, ki se začinja med vesoljsko plovbo dolgočasiti, zanima, koliko je še do lune, mu Svit odvrne, da tega pa res ne more vedeti, saj je star samo šest let! Tudi njune predstave o vesolju so izvirne in zabavne: prepričana sta, da ima komet Repatec na motorju turbo pogon, ker tako hitro drvi čez nebo, ter da z njim polaga ovinke na Saturnovih obročih. Ne nazadnje je tudi ime njenega vesoljskega plovila ravno prav po otroško prismuknjeno in, grem staviti, takoj sfrči v uho – Frčela prdela. In seveda za takšno poimenovanje obstaja povsem logična razlaga: “Ker bo frčala po vesolju, motorji pa bodo zraven prdeli: PRRRRR!” Se razume. Ko fanta končno pristaneta na luni, ugotovita, da se da na njej imenitno skakati, celo bolje kot na trampolinu ali po lužah (ki so sicer precejšen hit!), kar ju za lep čas zaposli. Na tem mestu avtor v besedilo vpelje metodo zavlačevanja in šele ob tem se bralec zave, da v resnici čaka na odgovor, ali je luna kot sir ali kot bela čokolada (in verjetno vsak pri sebi, po svojem okusu, navija za eno ali drugo). Fanta sta se med potjo namreč tako najedla sendvičev, da ta hip še nimata apetita po luni. Temu takoj sledi še en element, ki je dobrodošel v vsaki dobri zgodbi, ne glede na to, komu je namenjena – merica napetosti. Kaj sledi strašljivemu tuljenju in glasnemu copotanju? Orjaški kosmatinec, ki ne more biti drugega kot vesoljski pes! ... Ko se fantov slednjič le poloti lakota, ugotovita, da ... bljak! In ker ne moreta pomalicati lune, na kar sta trdno računala, ostaneta lačna. No, pa ne za dolgo. In tudi misije odkrivanja okusnih planetov še ne obesita na klin – konec koncev obstaja upanje, da kje obstaja planet iz sladoleda!

Vztrajnost je lepa čednost, in če domišljija nima meja, kar za otroško gotovo velja, je ni težko negovati. Jutri je nov dan in čas za nove podvige! *Si že kdaj pokusil luno?* se torej bere kot pustolovska zgodba o odkrivanju neznanih terenov, predvsem pa je to zgodba o prijateljstvu in že večkrat omenjeni domišljiji, ki ji zadostuje stara kartonasta škatla in že se avantura lahko začne. Avtor v zgodbo vključi tudi starše, ki (seveda) ostajajo trdno zasidrani v realnem tu in zdaj, ampak pri igri vendarle sodelujejo kot pomagači oziroma podporniki – Svitova mama, na primer, ne da bi trenila z očmi, pripravi sendviče za vesoljski polet. Mimogrede se avtor torej obrne tudi k odraslemu bralcu in namigne, kako pomembno in dragoceno je otrokom omogočati prosto igro.

Tako kot Boštjanu Gorencu – Pižami uspe, da bralca v kartonasti škatli učinkovito (torej kot bi bil del Svitove in Erikove igre) preseli na luno, mu

v tem uspešno sledi tudi ilustrator oziroma povedano drugače, avtorju to med drugim uspeva prav s podporo ilustracij. Ko glavnima junakoma (s pogledom) sledimo v škatlo, nas Igor Šinkovec že zapelje s podobami "prave" raketne notranjosti – gumbi kar naenkrat niso več narisani, pač pa so pred nami ročice, stikala in kablovje. Vesolje pa ... kdo ve, kaj vse skriva. Tudi ilustrator je dal duška svoji domišljiji; naselil ga je z mišmi, ki naokoli šibajo na malih raketah in naseljujejo tudi luno, na kateri med kraterji rastejo gobe velikanke. Tako kot v besedilu se torej tudi v ilustraciji realije mešajo z domišljijo in zabavajo bralca.

Privlačno silo lune, pred katero niso varna morja, kako bi bili šele pisatelji, sem že omenila; mnogi, ki so jo z neba potegnili v svoje knjige, poskušajo z domišljijo "pojasniti" tudi lunine mene. Tudi tega se, čisto na koncu svoje knjige, loti Boštjan Gorenc - Pižama in ponudi izviren odgovor, ki je v slikanici že v domeni (Svitovih) sanj: "V njih je spet odletel na luno, le da je bila tokrat narejena iz bele čokolade. Pristal je na polni luni in se sladkal z njo toliko časa, da je na koncu od nje na nebu ostal samo še tanek krajec." Avtor knjige *Si že kdaj pokusil luno?*, ki je zadnje čase skoraj enako kot prevajalec (če ne še bolj) v naši zavesti zasidran tudi kot avtor, je torej še enkrat dokazal, da je ni literarne vrste, zvrsti ali žanra, ki mu ne bi šel od rok, kar se je morda najbolj celovito in na enem mestu pokazalo v izvirnih, skrajno inteligentno zafrkantskih *SLOLvenskih klasikih*. Doma je v stripu (je sploh še kdo, ki ni "pošnofal" *Šnofijeve družčine?*), v slikanici, ki si zastavlja domiselno vprašanje *Kaj se skriva očku v bradi* se je lotil verzov, očitno pa mu domišljija dobro teče tudi v prozi. Kljub temu da na luno nismo šli prvič, je bilo tokratno potovanje dovolj razburljivo in samosvoje. Ideja o luni kot beli čokoladi je pa tako ali tako slastna!